

Miten vastuullisuus näkyy omassa työssä?

Olen pohtinut vastuullisuuteen liittyvää ristiriitaa: vastuullisuus on yritystä tai jotain muuta yhteisöä koskeva käsite. Mutta yhteisö, oli se sitten yritys, julkisyhteisö, yhdistys tai säätiö, ei itsessään ole vastuullinen tai vastuuton eikä yhteisöllä ole arvoja, omaatuntoa tai tunteita.

Yhteisön vastuullisuus on siinä toimivien ihmisten vastuullisuutta. Paljon korostetaan sitä, miten johdon pitää luoda esimerkiksi omalla toiminnallaan (tone at the top) vastuullisuuden pelisäännöt ja ohjeet. Mutta voiko yhteisö olla aidosti vastuullinen, jos vastuullisuus on vain johdon päätösten ja toimintatavan varassa? Miten organisaatio voi olla vastuullinen, jos vastuullisuus ei ole jokaisen omassa toiminnassa mukana?

Vastuullisuuden määrittelyä on runsaasti, esimerkiksi OECD:n yrityksille laatimien periaatteiden mukaan vastuullisen yrityksen "tulee tunnustaa, ehkäistä ja lieventää todellisia ja mahdollisia haitallisia vaikutuksia omissa toiminnoissaan, toimitusketjussaan ja muissa liiketoimintasuhteissaan sekä selvittää, miten niihin puututaan." Eli on huolehdittava siitä, että toiminta yhteisön sisällä (työntekijöiden oikeudet ja tasavertaisuus sekä hyvä hallintotapa) ja sen vaikutuspiirissä (toimitusketju, asiakkaat, luonnonympäristö ja yhteiskunta) ei tuota haittaa kenellekään tai millekään. Miten tätä periaatetta voisi soveltaa omassa työssään?

Välittämisestä, hyvántahtoisuudesta ja toisten ymmärtämisestä puhutaan tavallista enemmän tähän aikaan vuodesta. Yhtä lailla näiden ominaisuuksien voisi ajatella olevan jokapäiväinen tapa toimia ja jokaisen henkilökohtaiseen vastuullisuuden perusta, sillä eikö omien toimien vaikutuksen arviointi muihin ole juuri välittämistä ja vaikutusten haittojen minimointi hyvántahtoisuutta ja ymmärtäväisyyttä?

Vastuullisuus on vahvasti yhteydessä arvoihin ja toimintaperiaatteisiin. Monessa aatteessa korostetaan oman käytöksen peilaamista takaisin, eli muita kohtaan pitää käyttäytyä niin kuin

haluaa muiden käyttäytyvän itseään kohtaan. Tämä yksinkertainen periaate kiteyttää henkilökohtaisen vastuullisuuden helposti ymmärrettävään muotoon.

Ei kukaan halua tulla syrjityksi työssään mistään syystä eikä joutua kärsimään huonoista työoloista, joten ainakin yhteisön sisällä ohje toteuttaa vastuullisen toiminnan periaatteita erinomaisesti, jos jokainen suhtautuu alaisiinsa, esimiehiinsä ja työtovereihinsa ymmärtämyksellä.

Vastuullista liiketoimintaa perustellaan joskus sen kannattavuudella, sillä tutkimukset ovat osoittaneet, että vastuullisiksi todetut yritykset tuottavat omistajilleen paremmin kuin vähemmän vastuullisiksi mitatut. Vastuullinen toiminta voi tuoda aineellistakin hyvää, mutta onko vastuullista perustella vastuullisuutta rahalla? Tai voiko vastuullisuuden rajoittaa vastavuoroiseksi osoittamalla ymmärtämystä toisille vain, jos odottaa saavansa jotain takaisin? Kaikkein vastuullisinta on koettaa pyyteettömästi toimia niin kuin haluaisi itseään kohdeltavan, koska vihainen työtoveri tai asiakas ei välttämättä ole sen ymmärtäväisempi, vaikka häntä kuinka hyvántahtoisesti kohtelisi. Mutta on kuitenkin paljon suurempi mahdollisuus saada itsekkin positiivista kohtelua.

Toisten huomioonottamiseen liittyy myös anteeksianto ja heikkouksien ja virheiden ymmärtäminen, armeliaisuus. Armeliaisuus ei tarkoita sitä, että pitäisi hyväksyä huonoa työnjälkeä tai virheitä, mutta sen sijaan kykyä suhtautua tekijään ymmärtävästi ja tuomitsematta.

Henkilökohtainen vastuullisuus on hyvin paljon yhteydessä yhteisön kulttuuriin, sillä on varsin vaikeaa olla yksin ymmärtäväinen ja armelias, jos muilla on paljon kovemmat arvot ja toimintatavat.

Vastuullisuuden tarkastaminen on pääosin yhteisön rakenteiden ja toimintojen ja niiden tuotosten tarkastamista, mutta jos mukaan ottaa yksilötasoisesta vastuun, vastuullisuuden tarkastaminen onkin olennaisesti yhteisön kulttuurin tarkastamista. Ehkä myös vastuullisuusraportteihin pitäisi ottaa yrityskulttuurin arviointi mukaan.

Hyvää tahtoa nyt ja tulevalle vuodelle toivottaen,

Timo Punkari, 12.12.2019 – timo.punkari @ meletre.fi

Vastuullisuus ja sen tarkastaminen ovat 5.5.20 järjestettävän koulutustilaisuuden keskeisiä aiheita. ”Vastuullisuuden tarkastaminen – Muutakin kuin vastuullisuusraportoinnin tarkastusta” – koulutus perehdyttää vastuullisuuden osa-alueisiin ja olemukseen ja vastuullisuusraportointiin, sen tarkastamiseen ja kehityssuuntiin.

Kirjoittaja on toiminut pitkään isojen ja pienempien konsernin taloushallinnossa, ja on nyt itsenäinen asiantuntija, tilintarkastaja, sisäinen tarkastaja, talouden projektien vetäjä ja akateeminen tutkija. Hän on Suomen ja UK:n IIA:n jäsen ja tilintarkastaja Suomessa (KHT) ja

UK:ssa (FCCA). Kirjoittajalla on pitkä kokemus niin talouden kuin vastuullisuusraportoinnistakin kaikista näkökulmista joka organisaatiotasolla ja useissa maissa, itse tehden, omassa organisaatiossa teettäen, muiden raportteja lukien, raportoinnin kehittäjänä ja konsulttoijana, raportoinnin tarkastajana tilintarkastuksissa ja sisäisessä tarkastuksessa, ja myös akateemisena tutkijana.